

je molitve umirućih i kod riječi: „U ruke tvoje izručam duh svoj“ pusti veliku dušu svoju. — Još isti dan dadoše predsjednici obaju zakonodavnih tijela preminulom drugu poštu. Levetzow među ostalim reče: „Jedva će tko desno i lijevo i u sredini toliko manjkati koliko ova poštovana mala ekscelencija. Život njegov bijaše dragocjen, pun mučnog rada od mladosti do visoke starosti; radeći je i umro. Vi ste, gospodo, ustali u počast pokojniku. Počivao u miru!“

Za častima nije težio, ali je imao pogreb, koji je naličio triumu. Umro je siromašan. Veliki počasni dar, što mu ga je katolički narod ponudio, nije primio za sebe već za gradnju drage mu Gospine crkve u Hannoveru. Kad je god. 1888. dne 7. studenoga prvi put zazvonio s nje pozdrav Gospi, reče graditelju crkve: „To je najljepši čas moga života“.

Tu u srednjoj lađi tihog hrama Gospina počiva nakon teška boja za „istinu, pravo i slobodu“ plemeniti vitez Kristov.

M. Vanino D. I.

PABIRCI.

NAJSRETNIJI ČAS U ŽIVOTU MODERNOG BEZVJERCA.

Česki svećenik i pisac dr. Franjo Ksaver Novák piše na jednom mjestu svojih Svećeničkih problema (Kněžské problémy):

„Pohodio sam prije više godina istaknutoga modernog učenjaka. Stanovao je u krasnoj vili, bio je još u punoj muževnoj snazi, zdrav, općenito priznat za čovjeka uprav genijalnoga, s velikim prihodima,

imao je obilno prigode da djeluje na mladež, koja ga je gotovo obožavala. Naš se govor odnosio na savremene probleme, u glavnom, koliko se tiču vjere. Nikad nisam poznao čovjeka spremnijega u literaturi, u modernoj filozofiji, u modernim jezicima.....

I taj je čovjek, koji je kao malo drugih u milijunskom gradu zaslužio da mu se zavidi, priznao doslovno: „*Trideset već godina proučavam i istražujem, zašto sam uprav na svijetu, i do danas toga ne znam. Najsretniji će čas moga života biti, kad budem umirao*“.

Kakvu cijenu ima znanost, koja je čovjeku možda genijalnom (takovim ga drže oni, koji ga iz bližega poznaju), iza gotovo doživotnog, napornog rada, podupiranog svim modernim sredstvima sveučilišnog položaja, podala tako — malo! Tako malo, da dijete, koje prvu godinu uči katekizam, zna više.

Taj je čovjek bio kao jedva jedan od tisuće sačuvan od ponora života. Ali što bi s tom znanošću bio počeo radnik, prosjak, koji stoji potpuno i nesačuvan na teškim i pogibeljnim bojištima ovoga svijeta? Ponavljam: Kakvu cijenu ima za nas, za čovječanstvo, takova znanost?

„Kad budem umirao, to će biti najsretniji čas moga života“ — — — Jadni učenjak, jadna znanost!

U svjetskoj povijesti je dosad istupio s a m o j e d a n čovjek, i nije se iza njega našao drugi, ko bi jednako učinio. Taj je iz vlastite božanske moći rekao o sebi: Ja sam put, istina i život (Iv. 14., 6.). Ne samo istina, nego i put. Ne samo teorija, nego i praksa. Ne samo znanost, nego i krepost. I budući da je bio i jest put i istina zajedno, bio je i jest i život, organizam, jakost, napredak, sreća, čovječanstvo, ne u koliko se muči i nesretno je, nego u koliko hiti i hititi ima za idealima i svojim vremenitim i vječnim ciljevima“.

Stobreč (Dalm.).

Don Ivan Mikić.

JEDNA PRAVEDNA ZAKONSKA OSNOVA U ENGLESKOJ.

Engleski ministar prosvjete Fisher izjavio je u parlamentu, da je vlada naumila popraviti školsko zakonodavstvo u prilog katolicima. Dosad, reče ministar, zakon je nanosio katolicima tešku nepravdu. Oni moraju plaćati prinose za javnu višu nastavu, a ne primaju nikakve potpore, kao što je dobivaju škole protestantske. Sadašnja se praksa mora promijeniti i više škole katoličke treba da od države dobiju istu pomoć, koju država daje protestantskim školama. Osim toga katoličke škole moraju da budu sasvim slobodne, proste od svakog ograničenja ili kontroliranja državnoga (Les Nouvelles religieuses 1919., br. 17.).

Tako nastoji eto jedna visoko prosvijećena država da bude pravedna prema svojim državljanima, pa i onima, koji su tek malena manjina. Zna Engleska dobro, od kolikog je zamašaja po državu, da su joj građani zadovoljni. Nego ovom je nastojanju glavno vrelo **poštivanje građana i njihove slobode**, čine se najviše razlikuje kulturna država od nekulturne.

M. V.

DOPISI.

Beč, u siječnju 1920.

U akademičkim krugovima je studij fundamentalnih istina aktuelan. Glad i studen mori intelektualce. Njihovo trpljenje nije prestalo. Lišeni najvažnijih životnih potreština razmišljaju. Temeljna životna pitanja, što su ih okupila u šančevima, još i sada potresaju njihovim dušama. Oni se organizuju u klubove